

SZABADSÁG

POLITIKAI NÁPILAP.

Előfizetési árak:
 Egy évre: Negyedévre 3 korona
 Hátrétra: Negyedévre 12
 Hátrétra: Negyedévre 5
 Hátrétra: Negyedévre 20

Felolvasó szerkesztő:
Rudnyánszky Gyula.

Kiadó laptulajdonos:
E á s z l ó J ó z s e f.

== Egyéveszám ára 4 filler. ==
 Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
 Debrecen, Csapó-u. 9. — Telefon 275

A nemzet.

— szept. 27.

Kilenc hónapig zavaros volt a helyzet; senki se láthatott világosan. Villámok cikáztak egyfelül; korai örömtüzek lobogtak másfelül. Felhők gomolyodtak; mámor rózsás köde uszott a levegőben. Vakmerő remények keltek szárnyra; csodás álmok csapongtak a szívek és az elmék felett. Érthető tehát, hogy a nemzet szeme elkáprázott és a nemzet éleslátása megszűnt.

De most már a köd is eloszlott, a boldog hit rózsaszínű fátyla is elszakadt: a nemzet tisztán láthat mindent, a mi van és miközben eléje tárul az iszonyatos, letarolt, virágtalan jelen, — a jövőbe is vethet egy pillantást.

Mi történt az elmúlt kilenc hónap alatt?

Irtóztató bűn követődött el a nemzet bizalma, hiszékenysége ellen.

Feltámadtak az álmodozók messés alakjai és senki sem állotta útjukat: besuhantak az eleven élet forgatagába.

A nemzet azt álmodta, hogy elkövetkezett a csodák ideje: egy nap alatt az elvetett mag kikél, megéri, egyetlen nap alatt végbe megy a vetés, a kalászás meg az aratás.

És a nemzet csak akkor ébredt fel, mikor összes vetése letipródott és elfagyott . . .

A nemzet lelkesedésre gyult. Fiatalos hevvel fáklyákat gyújtott a nemzeti eszmék diadalünnepére. S ezekkel az égő fáklyákkal berohant egy óriási szérűskertbe, ahol 36 év termése egymás mellé sűrűn rakott asztalokba halmozódott.

Zúgott az éljen, lobogott a fáklya, égre csapongott a nemzeti öntudat boldog rivalgása.

És a nemzet csak akkor ébredt fel, mikor Rákóczi és Kossuth szel-

lemének diadala gyújtott fáklyái lángba borították az asztalokba gyújtott életet . . .

Most már gágnak odalent a kövér, hizott ludak: minnek repültél oly magasra te bolond sas, mint a gondolat!

Most már kiabálnak a böles tüzoltók, hogy ez előre látható volt, örütség volt a fáklyás menetnek égő fáklyáival az összehalmazott asztalok közé vonulnia.

És a nemzet most már könnyes szemmel áruhat az elhamvasztott termés felett és kétségbeesve döngetheti a pokol kapuit, melyek elnyeltek boldog reményeit és — bezáródtak.

Mit csináljon a nemzet ebben a válságos helyzetében?

Nem tehet mást: törölje le könnyeit és lásson munkához! Szántson és vessen és arca verejtékével keresse meg kenyerét. Ezer éves jogait nem szabad feladnia; ezek a jogok szentek és sérthetetlenek! . . .

De ne álljon a nemzet álmodozó téflenséggel a csalódás, a tüzveszedelem romjai felett.

A nemzet semmit se vesztett el, ha semmiről le nem mond. De saját szívébe dőfi törét, saját sirját ássa meg, ha felháborodva az égre rázza öklét és erőszakkal akarja visszakövetelni elperzselt, porráégett gabonáját.

Nem ér itt az átkozódás, a haragos vádaskodás, a bűnöst halálra üldöző elkeseredés semmit: dologra magyar, ez legyen a jelszó és mienk a jövő! . . .

A király megnyilatkozott. Kimondta a kegyetlen szót: minden úgy lesz, a hogy én akarom. A nemzetnek nincs hadserege, a hadsereg az enyém. A nemzetnek nincs önálló akarata; csak az történhetik a mit én akarok. A nemzet nem

változtathat meg semmit; én csorbítatlanul származtatok át mindent utódaimra.

Mit tehet a nemzet ebben a vér-fagyasztó helyzetben?

Szálljon szembe a királlyal? üzenjen hadat a királynak? Ezt a nemzet nem teheti; mert az igazság, a jog, a törvény a nemzet részén van! Az alkotmány, a kiegyezési törvény, az államalkotó nemzet természetes és joga mind arra vet világot, hogy amit a magyar nemzet követel, az nem erőszakos követelés, hanem az alkotmányosság törvényes folyamánya. A királyt tehát nem legyőzni, hanem meggyőzni: ez a nemzet valódi feladata . . .

A nemzet a nemzeti nyelvről soha le nem mondhat. Az egész világon csak egyetlenegy olyan szörny nemzet van, melynek se hazája, se nyelve és ez az osztrák. Hol van az osztrák nyelv? hol van az osztrák nemzet? hol van az osztrák haza? Ehhez hasonló második fajzat a magyar csak nem akar lenni? Nem, nem, soha, soha! . . .

De hát a királyt, a magyar királyt 36 év óta soha senki fel nem világosította. A 67-iki kiegyezés óta a mai napig hajlangott előtte száz magyar hazafi: de egyse tárta fel a királynak a valót, az igazat.

Kicsodálhatná, hogy a király most már élete alkonyán nem érti meg a hirtelen feléje zuzó nemzeti riadót!

És egyedül áll a nemzet, elhagyottan, árván.

Ausztria ádáz gyűlölettel lesi, hogy a nemzet elszakadjon a királytól. Ellenségeink már esörgetik a kardot, faragják az akasztófát, szeretnének holttestünkön lakomázni.

De ezt nem érik meg! A nemzet immár világosan látja, hogy se kint, se bent nincs senkije. Az ország szegény. Társadalmi átalakulá-

LOVASS és LADÁNYI

különlegesség tár angol és francia kelmékben.

Értesítjük tisztelt vevőinket, hogy az őszi és téli idényre, az összes árúinkat nagy választékban megkaptuk. Női ruhák és costümök készítését a legújabb modellek után elvállalunk.

Tisztelettel Lovass és Ladányi Piacz-utca 7. sz. a Bika-szálloda mellett.

sok forgatagában vergődnek legjobbjaink. Nincsenek többé hőseink, csak szájhőseink vannak. Oly közjogi láncokba vagyunk bilincselve, hogy a mikor tizenkét lépéssel mehetnénk, csak bottal mehetünk előre, mert szövetséges barátunk hattal mindig hátra huz.

És a nemzet ebben a siralmas helyzetében még azt is kénytelen tapasztalni, hogy fiai gyávák, gyengék és gyarlók; csak akkor merészek és félelmesek, ha egymást marják, marcangolják.

A nemzet továbbá arról is meggyőződhetett, hogy nemzeti követeleisével készületlenül állott elő, holott sokkal sürgősebb, életbevágó gazdasági ügyeit könnyelműen elhanyagolta. Palotát akart építeni a Balaton közepére a hullámokra, a szivárvány hidjára; mialatt jó szomszédja rángatja lába alól a gyékényt.

Mi már most ebben az irtóztató helyzetben a nemzet kötelessége?

A józan türelem; a nyugodt elszántság.

Mindhalálig ragaszkodnia kell a nemzetnek nemzeti nyelvéhez, alkotmányához, törvényes jogaihoz. A feltétlen győzelem, a teljes diadal akkor a nemzeté lesz!

De nem erőszakkal, nem forradalmi fegyverekkel!

Készüljön tehát a nemzet erre a magasztos elvi háborúra. Mikor viharos szélvész zug, be kell vonni a vitorlákat.

A nemzet láthatja: Ki a barátja, ki az ellensége. A nemzet tudhatja: merre kell haladnia.

Készítse elő a nemzeti követelések diadalát. Senkire ne számítson, senkiben ne bizzék: ez a munka magára a nemzetre vár.

Először: a gazdasági önállóság. ezen az alapon a gazdasági megerősödés. Másodszor: határozott megállapítása a nemzeti elveknek, melyek nélkül senki soha többé a képviselőházba be ne juthasson!

Majd lesznek még követválasztások Magyarországon: akkor az fog történni, a mit a nemzet akar!

És az alkotmányos király hódolattal meg fog hajolni az egységes nemzeti akarat előtt! Magyarország a magyar nemzeté; s a nemzet sorsát maga a nemzet tartja kezében . . .

Istennek nevében!

És felette igen álmétkodnak vala, mondván: Mindeneket jól cselekedett, mind a siketeket hallókká, mind pedig a némákat szólókká tette.

Biblia.

A Siketnémákat Gyámoltó Debreceni Egyesület arra vállalkozott, hogy Debrecenben hajlékot terem a szerencsétlen siketnémák számára, ahol belső emberekkel nevel. E nemes cél kitűzésénél a magyar társadalom tagjainak könnyőre érzésére gondolt; hitte és hiszi, hogy a számalom, mely a sorsverte teremtetek eme legszerencsétlenebbjeinek szemlélésénél önkénytelenül feltámad az ember szívében, egyetlen segélytörő szóra is kész leand áldozni a humanizmus oltárán.

Testi büntetések a Debrecen városi régi jogban.

Írta: Széll Farkas kir. ítélőtáblai tanácselnök.

A Debrecen városi régi jog általában ismerte a testi büntetések minden nemét; tehát a testesonkító, a testmegbélyegző és a testesnyitő büntetéseket.

I. Testesonkító büntetések.

Legrégibb törvényeinkben a testesonkító büntetések közül a megvakítás, kéz-, fül- és orrlévágással találkozunk. 1) A Debrecen városi jog a megvakítást, a fül- és orrlévágást nem ismerte, legalább forrásaink, melyek 1547, évnél régebb időre nem nyulnak vissza, ily fajta büntetésekről nem emlékeznek. Dealkalmaztatott olyan testesonkító büntetés, melyet régi törvényeink nem ismernek. Ez volt:

1. A nyelvkimetszés, mely mint önálló büntetés a becstelenítés súlyos eseteiben alkalmaztatott és a tárnoki jogból vétetett át; mint szigorú büntetés pedig a súlyos Istenkáromlás eseteiben fordul elő; a súlyos Istenkáromlást ugyanist kövel való agyonveréssel büntették, de előzően az elítéltnak nyelvét kimetsztették.

1) Szt. István II. 15. 39. 47. Szt. László II. 12. 14. stb.

A Debrecen városi jog a becstelenítés büntetésénél a XVII. század folyamán már a nyelvkimetszést nem teljes szigorúságban, hanem jelképeleg alkalmazta, a mi abból állott, hogy az elítélt nyelvére vasfogót vettetett és a hóhér által utcáról-utára hordoztatván az elítéltet, kikiáltatta hogy a becstelenítést nyelvének kellene ugyan kimetszteni, de a tiszteletes tanács megelégedett azzal, hogy a bűnös nyelvének vasfogó legyen a virága.

Később ez az eljárás módosult annyiban, hogy az utcáról utára való hordozás elmaradt, a törvényfánál 2) szenvedte ki a fogóvetés kínjait az elítélt; kivételt képezett azonban az eset, midőn a becstelenítés a tanács, vagy annak tagjainak hivatali eljárása vonatkozott, ekkor arra a helyre vitették a hóhér által a bűnöst, a hol a becstelenítő szavakat hangoztatta.

A nyelvkimetszés alkalmazásának nevezetes példáját képezi Szenderkényi Cocus János ref. lelkész esete, kit a Váradon, 1582, szeptember 6-án tartott ref. közssinat, a miért a ref. superintendenst méltatlanul és gonoszul rágalmazta, nyelve kimetszésére vagy örökös letételre ítélte. 3)

2) Így bívták az akasztófát.

3) Lásd Téth Sámuel, Adalékok a tiszántuli ev. ref. egyházkerület történetéhez I. 4.

Embermentésről van szó magyar véreink! Nem oly értelmű embermentésről, hogy a haláltusák keserves kínjai közül ragadjuk ki az oda került áldozatot, hanem oly értelmű embermentésről, hogy aki Isten képére formálva állati módon él közöttünk: néma, tudatlan és rossz indulatu, annak szót adjunk ajakára, világosságot gyujtsunk sötét értelmében s vad indulatai helyett emberséges érzést csepegtessünk szívébe: szóval valóságos emberré tegyük.

Az embermentésnek ily módját gyakorolják a mi iskolánkban a gyógyító szeretetnek mesterei. „Jól cselekszik, aki azt, cselekszi hogy a némák szóljanak. És mindenki a némák megszólaltatásának jó tettét cselekszi akkor, ha megértvén a mi segélykiáltásunkat. Isten adta földi javainak fölsőlegéből szíve szerint részt juttat azok számára, akiknek nemcsak a testük éheznek, de a lelkük is szomjuhozza a tudás és a vallásnak, a hitnek vigasztalását.

Csak egy pillanatra gondolja kiki magát abba a helyzetbe, hogy tudatlanul áll embertársai között s néma, mint a holt kő és ha átérzi e rettenetes helyzetet, nemde önkénytelenül is imádván áldja Istenét, hogy neki jobb sors jutott osztályrészeül?

A hála a jobb sorsért arra kényszerít bennünket, hogy akik a teremtésben vesztesek maradtak, azoknak veszteségét tehetségünk mérve szerint pótoljuk.

Istennek nevében, bizalommal és jóreménységgel fordulunk tehát a magyar társadalom emberséges érzésű tagjaihoz és kérve kérjük őket, hogy nekünk kitűzött célunk megvalósításánál segítségünkre lenni kegyeskedjenek.

Egy nagy országgrésznek tanulatlan siketnémái várják tőlünk a segítséget; ezerekre megy ez országgrészben azoknak a száma, akik úgy nőnek fel, mint az ulyzéli gyom s a helyett hogy hasznos hajtó tagjai lennének a társadalomnak, tudatlanságuknál fogva akárhányszor veszedelembé ejtik embertársaikat.

Ugy a nyelv kimetszés, mint a nyelvre való fogóvetést meglehetősen váltani. Kivételt képezett az a visszaeső, ki feltételes ítélet erejű kötése ellenére újból becstelenítést követett el. Erre nézve álljon itt a következő adat.

1656. 20. Novembris in Sentau.

Farkas János köti magát Adám Demeterné ellen arra, hogy ennek utána ötöt megbecsüli, nem diffamálja, az aszszony is illendő becsületét megadja ha violálná a kötéseit: nyelve válthatatlan legyen. (Debrecen város jknyvéből).

Az itt elmondottakból nyilvánvaló, hogy a Werbőczy Hármaskönyvből a becstelenítés büntetéséről meghatározott nyelvváltság honnan származott és tulajdonképpen mit jelent. A nyelvváltság ezek szerint nem egyéb, mint az a pénzérték, mely az eredeti vagy jelképi testesonkító büntetés (nyelvkimetszés, nyelvre való fogóvetés) megváltásául annak helyébe lépett. 4.)

2. A kézelvágás. A városi statutum szerint azok, a kik a város sáncait, palánkjait, rongálták, karózatait kitépték, továbbá kik az erdőn tüzet raktak

4) Lásd bővebben a „Jogi. Közl.” 1891. 51. számában közölt cikket és ved össze Kitionich Direktio Medhogica Cap. IX. 20. A Nyelv-Tört. Szótár nem ismeri a nyelvváltság szó eredetét I. 1000. l.

Balkányi Antal

fényképezési
műterme . . .
PIAC-U 81.

o o o **Specialista** o o o
gyermek felvételekben.

A legcsekélyebb adományt is hálás köszönettel fogadja egyesületünk és ha nekünkban megnyílnak a némáknak lezárt ajkai, naponként buzgó imában fogják kérni az Istent: Ald meg Uram a mi jölteveinket, áldd meg mindazokat, akik felneveltetésünkhöz az őszinte jó cselekedetek legkisebb mértékével is hozzájárultak.

Megjegyzés. Az alapszabályok szerint alapító tag fizet egyszer mindenkorra legalább 40 koronát, rendes-tag évenként 2 koronát. Erkölcsei testületek és egyesek 4000 korona belizetése, vagy 200 korona évi segély biztosítása esetén úgy alapítók lehetnek. Városok, községek, testületek, ha 10.000 koronát befizetnek, vagy évi 500 koronát biztosítanak, nemcsak úgy alapítók lehetnek, hanem az egyesület igazgató tanácsába is kijelölhetnek 1 rendes tagot. Agy alapítvány alatt egy siketnéma tanuló évi ellátása és tanítása értetik, kit az alapítványtevő ki is jelölhet.

Ezen hozzájárulásokon kívül szívesen fogadtatik bármily összegű egyszer mindenkorra való adomány is.

Miután a siketnéma iskola ez év őszén megnyílik, kérjük a számozott és nyilvántartott gyűjtő leveket s az esetleg befolyó pénzt Füleki Pál gyógyszerész, egyesületi pénztárnok címére (Debrecen, Péterfia utca 10. szám) mielőbb beküldeni.

A siketnémákat gyámolító egyesület igazgató tanácsa nevében:

Rásó Gyula, királyi tanácsos alispán, egyesületi alelnök.	Puky Gyula, főispán, egyesületi elnök
Kovács József, Debrecen sz. kir. város polgármestere, egyesületi alelnök.	
Konez Akos, vár. t. tanácsnok, egyesületi főjegyző,	Oláh Károly; városi tanácsnok, az igazgató tanács tagja,

A szabadelvű párt hivatása.

A hétfői értekezlet előtt.

Le kell számolnia a helyzettel

szept. 27.

Holnap hétfőn, szeptember 28-án a szabadelvű párt értekezletet tart.

E pártértekezlet célja nem lehet más, mint a szabadelvűpárt álláspontját, programját a katonai kérdésekben is pontról pontra világosan, félre nem érthető határozottsággal megállapítani.

A válságból a nemzet csak úgy bontakozhat ki, ha a szabadelvű párt nyíltan állást foglal és hazafias bátorsággal kezébe veszi a megoldás előkészítését.

Ha a szabadelvű párt oly álláspontot tud magának megfogalmazni, a mely egyfelől biztosítani képes egységét és összetartását, másfelől alkalmas arra, hogy a felizgatott nemzet várakozását kielégítse és magának a nemzetnek bizalmát megnyerje: — akkor meg van oldva a feladat. Akkor, ha rövid harc árán is, a rend helyreállítható, a nemzet visszaadatik a munkának, az állam hivatásának.

Ellenkező esetben pedig a közjogi háboru állandósittatik kiszámíthatatlan időre, ki nem számítható károkkal és kétes nyereséggel. Mert a szélsőbaloldal döntő szereplésű hőseit lenézheti ugyan bárki, de a nemzetnek ama széles rétegeit, melyeket az izgalom, a nemzeti becsvágy kielégítésének reménye az obst rukeió eddigi sikerei folytán hatalmába kerített: e rétegeket figyelembe kell venni, e rétegek érzületével számolni kell, mivelhogy forrásuk tiszta és nem mes, tárgyuk szent és nagyfontosságú.

Eltemetett nemzet volnánk, ha nagyközönségünk fogékonyságát, lelkesedését és áldozatkészségét elvesztette volna ama dolgok iránt, melyekről itt szó van. A politikus alkudhatik, szerződésre léphet a helyzettel, azért az exigenciák tudománya a mestersége; a nagyközönség, a nemzet széles rétegei nem alkusznak, hanem lelkesednek, lángolnak. Nekünk nem a lelkesedés ellen kell harcba mennünk, hanem küzdenünk kell azért, hogy a lelkesedők bizalmát a magunk részére hódítsuk.

Mindezeknél fogva tanácsunk ez ebben a pillanatban el kell választanunk a szabadelvű pártot a kormánytól. Ma nincs kormány és nincs kormánypárt. Ma van egy nagy szabadelvű párt, mely a helyzetre, a nemzet lelkes és fölgerjedt állapotára való tekintettel kénytelen magának egy programot megfogalmazni a napirenden lévő kérdésekről. Véleményünk szerint erre legalkalmasabban választja a törvényt magyarázat formáját, még pedig a hatvanhatos ki egyezési törvényét, a melyről olyan sok szó esik. Annak a pártnak, a mely ma a nemzet vezetését át akarja venni, ki kell mondania azt, hogy e törvény alapján áll, és hogy e törvényben a magyar nemzet részére elévülhetetlenül és félre nem magyarázhatóan benne van a magyar hadsereg és a gazdasági önállóság és ez a párt létele céljának tekinti ezeknek a nagy és természetes jogoknak az idők és viszonyok mostohaságával megküzdve, megvalósítását. Megszerezni lépésről lépésre mindazt, a mit magyar hadsereg alatt érteni lehet és kell és mindazt, a mi a gazdasági önállóság lényege és feltétele. És ebben a vezetést magához ragadja és nem engedi át

s attól az erdő meggyuladt, kézelvágással büntettek. A tesiesonkító büntetés ez a neme még XVIII. században is gyakorlatban volt. 1721-ből ismerjük az utolsó esetet, mely szerint a városi ügyész vádat emelt Nemes István ellen, a ki a temetőben az epitaphiumokat 5) leszakgatta s kérte e miati kézelvágásra ítéltetni. Ez esetben az ítélet megengedte a vádlottnak, hogy 100 frttal megválthatja kezét, ellenkező esetben keze levágatik. A kézelvágás tehát épúgy megváltható volt, mint a nyelvkimetszés.

II. Testmegbélyegző büntetések.

Ennek a büntetésnek két faj tájára találtam. Egyik az egyszerű megbélyegzés, a test azon részén, mely a ruházattal eltakarható volt; másik a súlyosabb megbélyegzés, el nem fedhető testrészen.

Súlyosabb megbélyegzés alá estek a hamis pénzeszínalók, kiknek homlokukra, arcuk mindkét felére, tehát három helyre, a hamis pénz a hóhér által oda süttetett.

A szelidebb büntetést az 1675. évi városi statutum szerint azok ellen alkalmazták, a kik noha paráznaságért már egy ízben megbüntettek, ebbe a bünbe visszaestek; az ilyeneknek vállakra süttette a hóhér a bélyeget.

5) Sirverset, sirfeliratot tartalmazó táblák, melyek a fejükre voltak erősítve.

A megbélyegzés hatálya különösen abba nyilvánult, hogy bünisméltás esetén a megbélyegzettek rendkívül szigorúan büntettek: paráznaságot harmadizben elkövetőknek fejük vétetett.

III. Testfenyítő büntetések.

A Debrecen városi régi jog a testi fenyítéket, mint hazánkban általában, különféle módon alkalmazta.

1. Vesszőzés: Leginkább a paráznaságot első ízben elkövetők büntetése volt s nyilvánosan a pellengér (szégyenfal) alatt a hóhér hajtott véghez esomóba kötött vesszővel, minél fogva, noha vesszőzésnek nevezték, nem egyéb volt, mint seprűzés, (virgatio per carnificem).

2. Pálczás, korbácsolás. A kisebb szerű lopások, káromkodások és rendőri kihágások, büntetésül alkalmaztatott s szintén a hóhér által hajtatott véghez nyilvánosan az ütések kisebb és nagyobb számával. Jellemző, hogy az oly hirhedté vált 25-ös számmal forrásainkban sehol sem találkozunk. A pálczást férfiakra, a korbácsolást nőkre alkalmazták.

3. Furatossal való megverés. A furatos a közepén kifurt kerek lapát volt s ezen eszközzel való megverésre leginkább azokat ítélték, a kik szitkozódtak. „Adtá” val szidta Tóth Mihály az öcsését furatossal üssenek rajta 12 öt. (1751. évi ítélet.)

Mindezeket a testfenyítő büntetéseket szintén meglehetősen váltani.

4. Megveretés a falon. A faló nem szolgált eredetileg a testi fenyítő végrehajtására, hanem oly megbecstelelt rendeltetés volt, mint a szégyenfának (pellengér) ráültették t. i. a bünöst a falóra ülve ott kellett maradnia, néha hosszabb ideig, miáltal a közgony tárgyává tették. Csak kivételesen verették meg eleinte a bünöst a falon, azonban a XVII. század felé már sűrűn találkoztunk ítéletekkel, melyek szerint a falon való nyargalásra ítélt bünös, minden jel képes nyargalását, t. i. a falon való ülését elvégezte, leszálláskor a falon megveretett.

E büntetést illetőleg bővebb felvilágosításul közlök néhány ítéletet:

1. 1662. 13. Martii. Szücs János kéromkodásért és peccátidezet nem becsülésért két két óráig nyargaljon a falon.

2. 1663. 1. Octobris in Sentanu. Definitio causae contra Joannem Kis blasphemum in praesentia dominorum concionatorum. 6.) Megbizonyította bíró uram Kis Jánosnak káromló beszédét, szidalmát, azért az hóhér fogót vetvén nyelvére, tarisznya követ vállára, vigye ki, kiáltassa meg vele halálának okát s

6) A ref. papok részvételét a világi bíráskodásban ez az adat világosan tanúsítja.

másnak. És ő felsége minden kormányát a szerint fogadja el vagy utasítja magát től vissza, a mint programjával a szabad elvű pártnak e programjához közeledik vagy tőle távolodik.

Ha a párt ekképpen határoz, akkor meghallgathatja ő felsége kormányát; megítéli ama nemzeti vívmányok mértéket, a melyeknek megvalósítását egy kormány igéri és esetleg fölajánlja támogatását ez ígéretnek megvalósítására vagy elégtelenség tartván a kormány ígéreteit, megtagadja támogatását.

Egy ily párt felé, azt gondolom, a nemzet óriási többsége bizalommal fordulna s ettől a párt megnyerné azt az erőt és tekintélyt, a mely nélkül a rendet helyreállítani nem lehet.

KÖZIGAZGATÁS.

× **Tanácsülések.** A város tanácsa Puky Gyula főispán elnöke alatt tegnap a városháza nagytanácstermében az egész nap folyamán teljes tanácsulást tartott. Az ülésben a teljes tanács az 1904. évi költségvetésre beadott szakjelentések alapján tárgyalta le a költségvetést.

Hétfőn délelőtt a tanács Kovács József polgármester elnöke alatt az egybegyűlt folyó ügyek elintézésére a városháza nagytanácstermében rendes tanácsulást fog tartani.

× **Tanulmányutról.** Vecsey Imre v. főjegyző, kit a tanács a drezdai városi kiállítás tanulmányozására Aczél Géza v. főmérnökkel együtt küldött ki, holnap, hétfőn este a gyorsvonattal haza érkezik, hogy a város e hónap 29-én tartandó közgyűlésén részt vehessen. A kiállítás tanulmányozására kiküldettek tapasztalataik és tanulmányaikról a tanácsnak jelentésben fognak beszámolni.

jutalmát is mi volna; de az tiszteletes tanács ifjúi állapotját megtekintvén, böcsöletes atyfiainak esedezésekre életét meghagyja, de az fa-lóhoz kötözvén, veretessék meg erősen üzetessék ki a városból, ha az után itl akar lakni: kövessen Ecelesiát. 7.)

3. 1665. 3. Novembris in Senatu. Megbizonyította a dominus A. (bíró) elégséges tanuk által, hogy az I. (vádott) nyelvét megeresztvén éktelen szitkokkal szitkozódott, azért városunk törvénye szerint pro nunc primo vite az fa-lóra ültetessék; ha többször azt cselekszi s szitkozódik: halál leszen a fején.

4. 1669. 1. Julii in Senatu. Veres Jánosnak de Szoboszló gratia adattatik, de ma s holnap az fa-lóra ültetessék.

Végre ide igitatom a Hajdu-kerület 1698. évi november 22-én hozott statutumának tárgyunkra vonatkozó részét:

5. Valaki addtával, teremttével káromkodik, elsőben egész vasárnap falovon üljön, elbocsáttatván keményen megveressék, 2-do ha ugyanabban compariáltatik: fa-lóra ültetessék, egész nap követ tartson a nyakában, elbocsáttatván megkiáltsa, hogy halált érdemelt volna; 3-tio ha ugyanazon vétekből találtatik: irremissibiliter megköveztessék. 8.) Ezen adatok szerint nem szenved kétséget, hogy a később szokásba jött deres elne-

7) Az ecclézia követésről lásd Jogt. Közl. 1894. 51. számában megjelent cikkemet.

8) A Hajdu-kerület a Debrecen városi jog szabványait fogadta el és alkalmazta.

Agról-ágra.

Mivel tartozom? . . .

A Kossuth-utca egyik uri házában e napokban kedélyes házi ozsanna volt.

Valami névnap féltét ünnepeltek, ha jól tudom a bájos házi kisasszony nevenapját.

A kisasszony meghívta a barátait, a mama meg a kisasszonyok mindennapos gavallérjait is, hogy teljes és kedélyes legyen a kis szórakozás.

Hát az is volt.

Az arany ifjak és urleányok között aztán játszi jókedv kapott lábra, miközben a vigkedélyű házi kisasszony valami tréfás bókot vetett oda egyik volt udvarlójának.

A fiatal ur zavarba jő, majd hirtelen viszsaszól reá.

— Ah köszönöm, de igazán sok lesz már a tartozásom a kedvességért.

— Soh'se aggódjék — veti oda a szép leány — maga soha sem tartozik, mert soha sem tartja meg úgy se — amit ígér!

Máshol járt a fiatal ur ugyanis aminap háztüznözőbe, de kitudódott róla náluk is!

Kis pimasz, nagy pimasz.

Ez a tréfás jelenet meg egyik vendéglőnkben esett meg a minap.

Egy ur, meg a fia ebédeltek együtt.

— Pincér — mondja az apa — milyen tésztá? . . .

— Torta, turós csusza, cseh pimasz . . .

— Hozzon egy kis adag cseh pimaszt a fiamnak, egy nagyot pedig nekem — rendelkezik az ur

A pincér elfut aztán pár perc múlva rohan vissza a megrendelt étellel, miközben sebtében az adagokat sz illetékes helyre leteszi — mondván . . .

— Kis pimasz, nagy pimasz.

S ezzel tova fut, mint ki dolgát — jól végzte.

vezés a fa-lóval szoros kapcsolatban áll és igaza van Szinnyei Józsefnek, midőn azokkal szemben, kik a deres szót részint szláv, részint német jövevény-szónak vitatták, azt a véleményt fejezte ki, hogy a deres szónak se szláv derati (schinden), se a német dresch-hez semmi köze, hanem egyszerűen a deres lóról vett tréfás elnevezése annak a sokaktól megfeküdt padnak. 9.)

A Debrecen városi régi jog fönhagyta emlékét a magyar módra való megcsapásnak is, miként a következő itéletek tanúsítják:

1. 1656. Novembris. Deliberátum: Nem tagadja k—ságát, ergo csapja meg Lengyel János (igy hívták a hóhért) scythiai módon.

2. 1657. 2. Martii. In causa domini Magistratus contra Nagy Lőrinc et Tót Istvánné.

A. (Actor) dicit: ezek mezei pajkosok, latrok, együtt k—dtak, együtt fogattattak meg s hozattattak is be. Erdemes büntetéseket kívánom.

I-k. (vádlottak) non negant. Conclusum: Csapja meg a hóhér őket magyar módon.

Sajnos, hogy a közelebbi adatok hiányában, nem lehet tudni miből állott ez a magyar módon való megcsapás?

9) Lásd Nyelvőr XXIV. k. 468—9. l.

IRODALOM.

(*) **Debrecen eladósodása.** Érdekes munkán dolgozik most Zoltai Lajos városi levéltáros, ki e művével is csak szaporítani fogja eddigi számottévké érdemeit. A magyar gazdák szemléje számára most írja ugyanis meg Debrecen eladósodásának történetét, melyen az adatok összegyűjtésével együtt már pár éve dolgozik. Az egész mű több fejezetből fog állani s Vik fejezetét a jövő hétfolyamán fejezi be. A Bernáth István szerkesztésében megjelenő magyar gazdák szemléje az érdekes munkát valószínűleg már novemberi füzetében fogja hozni. A munka előreláthatólag nagy meglepetést fog szülni, mert adatai kézzel foghatólag bizonyítják, hogy már az országban egyetlen vagyonosnak tartott Debrecen városa is, bizony az adósságok tengerébe merül. Művét a szerző valószínűleg könyv alakjában is kifogja adni.

Nyílt levél Makó igazgatóhoz.

Egy spiciliskedés ügyében.

Nyílt levél Makó szinigazgatóhoz címen érdemes laptársunk a Debrecen tegnapi számában ifj. Móricz Páltól, a lap kitűnő, hazafias szerkesztőjétől nyílt levelet tesz közzé, melyet alább egész terjedelmében mi is közlünk.

Meg kell jegyeznünk, hogy az árulkodás általában az egész világ közfelfogása szerint a legocsányabb emberi cselekedetek közé tartozik. Az a tanár, a ki Humberték ellen spiciliskedésre vállalkozott, kénytelen volt Spanyolországból kivándorolni, mert a különben derék embert mindenki megvetette. Pedig Humberték közönséges bűnösök voltak, a kiket a törvényszék csalásért börtönrre ítél. Sokkal rutabb cselekedet azonban az árulkodás hazafias nemzeti ügyben. Különösen Magyarországon a hazafiakat beáruló spiciliskedésnek kárhözatos multja van, a Bach-korszak legesetébb emlékei füződnek a hazafiak ellen működött spilik árulkodásaihoz. — A magyar ember ezért a spiciliskedést a legfertelmesebb cselekedetnek bélyegzi.

Ifj. Móricz Pál tisztelt szerkesztő és irótársunk nyílt levele, melyet Makó Lajos debreceni szinigazgatóhoz intézett, a következő:

Tisztelt Szinigazgató Ur!

Én önt nemesak derék művésznek, de derék magyar embernek is ösmerem, azért teljes bizalommal vagyok ön iránt, hogy levelem vétele után intézkedik és egy botránytól megóvja a debreceni szinpadot, melynek hírnevére, becsületére büszkék vagyunk.

Rosz színész, a művészetnek csak kontárja — szerepelt a multban és szerepelhet a jövőben is ezen a szinpadon, hanem spicili, hanem áruló még soha. Most ez a fürtelem fenyegeti a régi magyar szinpadot.

Pedig ennek a becsületét megőrizni kötelességünk. Első sorban kötelessége

önnek, a ki vezére a debreceni színház társulatának.

Nos, hát vezér ur! Alig hiszem, hogy tudomásával volna önnek, az ön szintársulatában van egy olyan magáról megfélemedezett valaki, a ki magyar ember léte, magyar színművész léte nem átkodott a spiclikedésre vetemedni. És valóban nem ezen az emberen mult, hogy a Debrecenben most lefolyt királysértési pör alkalmával a vádlottak padján helyettem nem Rudnyánszky Gyula ült. — Mert midőn én Magyarok királya című költői remek hazafias fohász közlésére bünpörbe kerültem, mint aki a szerző tudtán és akaratán kívül közöltem le ezen minden igazmagyar előtt gyémánt szép és becses költeményt, azért nagyon természetesen a felelősséget is vállaltam és Rudnyánszkyt nem neveztem meg a vizsgáló bíró előtt, és nem is számítottam arra, hogy a pör eldőlté előtt, a méltatlan üldözésbe ez a kiváló költő is bevonassék. Pedig bevonatott. Még pedig az önszintársulatának egyik tagja álal, a ki, a mit én nem vallottam meg, megeselekedte! Még pedig a legszégeyenteljesebb árulkodás utján nevezte meg a kutatók előtt Rudnyánszkyt! Miért? Nem másért, minthogy Rudnyánszkyt az állásából kivessék és neki kellemetlenségeket szerezzen,

Nem ezen az emberen mult, hogy az árulás puskája sem a bíróság előtt, sem a Rudnyánszkynek szerződéses és egyéb vele kötöttségben álló magán és erkölcsitettülett szemben nem sült be, sőt hogy a mivel megrontására törtek éppen az vált ezen költőnek dicsőségére, De kérdem, hogy ez a felsülés mehetség lehet-e a csunya árulkodásra!?

Szerintem nem! Eppen azért teljes bizodalommal fordulok önhöz, mint derék művészhez, mint igazi magyar emberhez távolítsa el társulatától a spiclit, mert a debreceni színpad becsületét őrizni első sorban önnek a kötelessége, mert ezen a színpadon a rossz színészt még talán eltűnjük, de ki, még hozzá hazafias esetben árulkodásra vetemedik, annak ezen a dicső multu magyar színpadon nincsen helye. Annak innét takarodni kell! Az ilyent a mi hazafias közönségünk és hazafias diákságunk velünk együtt nem tűri meg itt!

Bizom a színigazgató ur hazafiságában, nem kényszerít a spiclinek e helyen való megnevezésére, hanem a közmegebot ránkötöttségének, a debreceni színpad régi jó hírnevének megóvása céljából tapintatosan távolítsa el a társulat kötelekétől az illetőt, a kire vonatkozólag, amennyiben még nem ösmerné az igazgató ur, felvilágosítással szolgálók.

Tisztelő hive
ifjabb Moricz Pál.

Vérengzés a vonaton.

Megrabolt vasuti munkások.

Agyonvert tolvaj.

Halálos kimenetelű vérengzés történt Szerencs és Sátoralja Ujhely között a vonalszakaszon. Körülbelül 60—70 galiciai téglaverő munkás utazott Kőbányáról, hogy visszatérjenek hazájukba — Galiciába.

Ezek a szegény munkások, akik tavasztól kezdve mostanig dolgoztak a rákosi téglagyárakban, magukkal vitték az egész évi keresményüket. A munkások nagy része már a felszálláskor ittas volt, de azért még a vonatra is vitték pálinkát, amit el is fogyasztottak. Az italtól elbódított emberek utközben elaludtak. Ezt az alkalmat egy Szavniczki Leo nevű munkás, aki teljesen józan volt, arra használta fel, hogy társait meglopja, Szavniczki ügyesen kivágta az alvó emberek zsebeit és ily módon Polyeszka Mihálytól 260 koronát, Vrotoczki Vladisz lávtól 290 koronát, Szmirdak Brunótól 90 koronát és Kosteczki Jánostól 110 koronát lopott el. Amikor a szerencsi állomást elhagyták, Polyeszka Mihály felébredt.

A kijózanodott ember először is a pénzéhez nyult s rémulve vette észre, hogy az összes megtakarított pénze hiányzik. Lármát csapott, mire a többiek is fölébredtek. A károsult emberek rögtön sorra kutatták a munkásokat. Szavniczki nek a batyujában az egyik károsult pénz tárcáját megtalálták. Erre azután vala mennyien a tolvajra rohantak, ki késsel szurkálta, ki bottal verte úgy annyira, hogy mikor a vonat Perbenyik állomás közelébe ért, a tolvaj már élettelenül hevert a kocsis padlóján.

Az állomásfőnök intézkedésére a csendőrök leszállították a vonatról a gyilkosokat s a halottat is bevitték a hullaházba. Az agyonvert ember ruhájában megtalálták az összes ellopott pénzeket.

SZÍNHÁZ.

Műsor.

Megnyitőelőadás október 1-én.

- Okt. 1. esütörtök *A titok*, vigjáték. Először. Bérlet A.
Okt. 2. péntek *A titok*, vigjáték. Bérlet B.
Okt. 3. szombat *A titok*, vigjáték. Bérlet C.
Okt. 4. vasárnap délután *Aszalai uram leányai*, vigjáték, este *A piros bugyellárás*, népszínmű. Bérlet A.

— (Az első színlap.) A debreceni szintársulat szerdán, szeptember 30-án érkezik haza M.-Szigetről és okt. 1-én kezdi meg előadásait. Ennek a megnyitő előadásnak a színlapja már tegnap megjelent.

— (A bérlet.) A debreceni színház évadbérletében évek óta változatlan az állandóság. A bérletkötő annyira ragaszkodik a páholyaikhoz, hogy még akkor is fentartják páholybérletüket, ha bármi okból nem is járnának színházba. Így az idén szintén kibérelték az összes páholyokat mind a három A. B. C. bérleti napra s akiknek páholy nem jutott, azok siettek a támlásszékek első sorait kibérelni. E szerint a bérletkötő közönség az idén is csak olyan nagy, mint eddig volt.

EGYLET.

Kuglizó egyleti közgyűlés. A helybeli m. kir. pénzügyi tisztviselők kuglizó egyletének választmánya október hónap 4-én az egylet helyiségében délután 4 órakor választmányi s utána 5 órakor közgyűlést tart. Fauszt Elek kir. pénzügyigazgató elnöklete alatt. A gyűlésen előterjesztik a belügyminiszter rendelkezését, melylyel alapszabályukat jóvá

hagyta, továbbá folyó ügyeiket fogják elintézni.

SPORT.

Tornaverseny. Tegnap délután fél 4 kor érkezett meg a mai versenyre a budai tornaegylet 19 tagja az elnökséggel együtt és a budapesti posta és távirat tisztviselők sportegylete. Az esti gyors vonattal érkezett a budapesti tornaegylet 12 tagja, éjjel ugyanazon egylet 20 tagja és számos magánversenyző. Az érkezőket a pályaháznál a D. T. K. E. részéről Dobiecky Sándor orsz. képvis. Laszsgallner Kálmán elnök, dr. Horvay Róbert tanár, titkár, Tóth Mihály tanár, művezető és számos egyleti tag fogadta. A postásokat Popovich István fogadta a posta részéről. A verseny délelőtt 8 kor kezdődik; délután fél 2 kor gyülekezés a városháza előtt, hanem mintegy 300 tornász vonul a sporttérre. Itt egyenyed 3 kor kezdődik a verseny. Este díjkiosztás a Bika dísztermében a 7 kor kezdődő vacsora után.

Barabás párbajügyei.

Saját tudósítónktól.

Budapest, szept. 26.

Barabás Béla képviselő tudvalevőleg azért érkezett az este vissza Budapestre, hogy azokat a képviselőket, a kik őt sértegették, provokálja. Barabás Tóth Jánost és Kubik Bélát kérte fel segédül, a kik átvéve a képviselőháznak naplót úgy vélekedtek, hogy azokat, a kik Barabásnak a hazaáruló szót kiabálták, nem provokálják, mert ezt a vádat egyszerűen nevetségesnek tartják Barabással szemben, másrésztől ha komoly volna is ez az inzultus, dicsőségnek tartják a függetlenségi párt tagjai ezt a vádat, mert felfogásuk szerint így egy sorba kerültek Rákóczy Ferencsel, Tököly Imrével, Beresényivöl, a többi hazaárulókkal. E felfogásuk következtében Tóth János és Kubik Béla csupán Andrassy Tivadar grófot és Perczel Dezsőt provokálták ma. Illetőleg felkeresték a lakásukon őket, de mivel otthon nem voltak, levelet hagytak ott, a melyben elégtételt követeltek, majd a Nemzeti Kaszinóban keresték őket és mivel ott sem voltak, ott is levelet értesítették őket a provokálásról.

Andrassy Tivadar grófot a képviselőház naplójában megörökítette e szavak miatt provokálták.

Andrassy Tivadar gróf: A képviselő ur már egyszer hazudott! Barabás hazug!

Egy más helyen ez áll a naplóban Andrassy Tivadar: Hazaáruló gazember.

Perczel Deszö pedig ezen szavakat kiáltotta Barabásnak: Aljasság.

A szabadelvűpárti képviselők sorában az a felfogás, hogy sem Andrassy Tivadar gróf, sem pedig Perczel Deszö nem adnak Barabásnak mindaddig elégtételt, amíg a király ellen intézett kifakadást vissza nem vonja.

Az afférok iránt óriási az érdeklődés a közönség körében. Barabás és segedei, valamint számos más képviselő a Kossuth Lajos utcán járkált ma délelőtt nagy feltűnést keltve. A délelőtt folyamán egyébről sem volt szó, miut ezekről az afférekről.

Barabás Béla különben ma kijelentette, hogy a képviselőház keddi ülésén nyilatkozni fog kifogásolt közbeszólása

tárgyában és megnyugtatja az egész kép viselőházat.

A Szabadság nak módjában áll erre nézve egy azon az ülésen jelen volt szemlélt előadása alapján hirül adni, hogy Barabásnak az a kijelentése: Ennek a királyi szónak nem hiszünk! nem vonatkozott a királyra, hanem Khuen Hederváryra. A miniszterelnök ugyanis nagy zajban beszélt s egy közbeszólás ráterelte a figyelmet arra az ellentétre, mely Körber és Hederváry magyarázatai közt van. Körber ugyanis erősen ráca fölt arra a magyarázatra, melylyel Héder váry a nemzetet a király meghatalmázása alapján megakarta nyugtatni. S mivel Körber is királyi meghatalmazásra hivatkozott: ily értelemben kiáltotta Barabás, hogy ennek a királyiszónak nem hiszünk!

Az olvasóhoz.

Az év utolsó negyedében kérjük a tisztelt olvasó közönséget, forduljon bizalmával ismét a Szabadság felé.

Oly válságos, izgalmas időben, minő a mostani, a teljesen megbízható, jól értesült, független, hazafias politikai napilap minden művelt olvasóra nézve nélkülözhetetlen.

A Szabadság bebizonyította, hogy a közönség egyre fokozódó szeretetére feltétlenül méltó.

A Szabadság a nemzeti szellem, az önálló gondolkodás, a törvényes alkotmányosság bátor, szókimondó képviselője a sajtóban.

A Szabadság a mellett a legműveltebb olvasó igényeit is kielégítheti: mindig jó izlésű, jól értesült; közvetlen forrásból merített híradásaival bizalomra érdemes; rendkívül változatos, gazdag, eleven tartalmával pedig — kitünő összeköttetései révén — az olvasó közönség érdekeit hiven, lelkiismeretesen szolgálja.

Kérjük ennél fogva a tisztelt olvasót, hogy a Szabadság napról növekvő táborába, a mi zászlónk alá sorakozzék.

Tisztelettel

a Szabadság szerkesztősege.

A SZABADSÁG előfizetési ára:

Helyben (házhoz hordva)	
Negyedévre	3 korona
Fél évre	6 korona
Vidékra	
Negyedévre	5 korona
Fél évre	10 korona

Tisztelettel

a Szabadság kiadóhivatala.

HIREK.

Napló.

Iparmuseum nyitva minden vasárnap és ünnepnapon d. e. 9—12-ig.

Nőegyleti szöv. ipar tanműhely nyitva — van sárnap ki vételével — mindennap délelőt 7—12-ig és délután 2—6-ig.

Szept. 27, A közraktár ülése a városházán délelőt 10 órakor.

Szept. 27 Torna és kerékpáros egyet versenye

Szept. 29 Városi közgyűlés.

Debreceni séták.

Mezei Ernő mint pecsovics.

A napokban Debrecenben járt Mezei Ernő, az Egyetértés tüzes lelkű vezércikkírója, a lángoló lelkű ellenzéki hazafi, a ki felette kis termetű ember és nagyol hall.

Beült az Arany Bika kávéházba s ujságot olvasott.

A kávéházban Rácz Károly muzsikája mellett mulatott a derék jogász fiatalság és húzatta a keserves kuruc nótákat. Egyszer aztán a Himnuszra került a sor. Mindenki felállt és ájtatosan hallgatta a Himnuszt, csak Mezei Ernő maradt ülve s feltett kalappal olvasott tovább.

Az ifjak észrevették és odarohantak hozzá.

— Vegye le a kalapját!

— Alljon fel! Miféle pecsovics tempó ez?

Mezei egy szót sem értett és egy szót sem hallott az egészből. Csak mosolygott és olvasott tovább. A heves ifjak tehát kihúzták alóla a széket.

Mezei erre méltatlankodva húzódott a kávéház belső részébe, a hová utána sietett Németh András a kávé és felvilágosította őt, hogy miről van szó. Nagyot nézett Mezei Ernő, hogy őt pecsovicsnak tartják. Nyomban visszafordult és az ifjakhoz ment.

Bemutatkozott és felvilágosította őket.

Természetese azután a pecsovics Mezei Ernő húzatta a szebbnél szebb magyar nótákat és hajnalig együtt mulatott a jogász ifjakkal, akik szívükre szoritották, vállukra emelték s vígan ünnepték a magyar lelkű, erős független tollu pecsovicsot...

Herr Kanikula.

Foltényi Vilmos bácsi, az örök ifjúsággal megáldott 83 éves művész, a ki 48-ban honvéd volt, napok óta azt tudja nagy vígan, hogy:

Ha még egyszer azt üzeni, Mindnyájunknak el kell menni.

Eközben villog a szeme s a kezében mintha kardot szorongatna. Emlegeti aztán a daliás időköt, meg a Világos után következett gyászveket. Amikor minden bokorban besugók leselkedtek a jó hazafiakra s egy egy elejtett célzásért mingyárt policáj elé állították a magyart.

Itt történt Debrecenben, hogy Foltényi bácsi az ötvenes évek siralmas állapotai közt egyszer keseregve fel sóhajtott:

— Az ördög vinné el ezt a kutya időt!

Akadtt árulkodó s Foltényi bácsi ezért a sóhajzásért a rendőrök elé került.

Faggatta őt szörnyen a hatalmas ur. — Mit értett az alatt, hogy kutya idő?

Foltényi bácsi mindig tréfás ember volt: hát gyorsan megfelelt.

— A kánikulát értettem!

— Kánikula = kutya idő. Hahaha sehr gut! natyon jó megfan! — kacagott a cseh vitóz és megveregette Foltényi bácsi vállát.

Azontul ha megátta az utcán, mindig elnevette magát és kegyesen megszólította Foltényi bácsit:

— Na wie geht's herr Kanikula?...

* **Istentiszteletek.** A mai istentiszteletek sorrendje a következő: Az ev. ref. templomokban: Nagytemplomban Jánossy Zoltán lelkész, Kistemplomban Harsányi Pál főisk. szenior, Ujtemplomban Biró Ferenc s. lelkész, Ispótlály templomban Könyves Tóth Kálmán lelkész, Csapó kerti imaházban Kovács János népiskolai felügyelő, Szegényházban Uray Sándor püspöki segédlelkész. — A róm. kath. templomban délelőt sz. misét mondanak 6 órakor Pák Emil, 7 órakor Szabó István, 8 órakor egyik kegyesrendi tanár, melyen a főgymnasiumi ifjuság vesz részt, 9 órakor az ünnepélyes nagymisét: dr. Wolafka Nándor püspök tartja se gédlettel s azután Pák Emil prédikál. Háromnegyed 11 órakor misézik Molnár Kálmán Dezső gymn. igazgató, melyen a Svetits zárda s az elemi iskolák növendékei vesznek részt. A fél 12 óras misét mondja Ruszka Zoltán. Délután fél 3 órakor kereszténytanítás tartja dr. Wolafka Nándor püspök, 3 órakor Lytánia azután Rózsafüzér lesz. — A gör. kath. kápolnában ma, keresztfelmagasztaltatás emlék ünnepén 6 órakor reggeli istentisztelet kenyéradással, 9 órakor sz. misé, utána miroválás, délután 3 órakor vespere utána sz. olvasó. — Az ágost. hitv. evang. templomban délelőt 10 órakor az istentiszteletet Máté Károly segédlelkész végzi.

* **Harminc éves találkozó.** Tegnap délután volt a főiskolai olvasóteremben azok találkozója, kik a főiskolában ez előtt 30 évvel érettségiztek. Kovács József Debrecen város polgármestere, Vég Gyula h. rendőrfőkapitány, Simonffy István ügyvéd, Buday János táblabíró, Bölönyi László ügyvéd, Paksy Albert birrokos, Imre Kálmán műszaki tanácsos, Deák János közigazgatási hivatalnok Szunyogh Szabolcs volt orsz. képviselő, Bedrich Lajos főjegyző, Deák Gábor, Eperjessy Imre ev. ref. lelkész, Kelemen Gábor főkapitány, Uray István pénzügyi tanácsos, Tóth Ferenc ev. ref. lelkész, Kerekes Gyula főjegyző, Debreceni Károly ügyvéd, Rózsa Sándor főiskolai pénztárnok, Jakucz Géza pénzügyi igazgató, Kálmán Dezső ev. ref. lelkész, Gál Sándor táblabíró. Ezenkívül megjelentek Balogh Ferenc, Tóth József és Tóth Ferenc a találkozó egykori tanárai. Este a Bika cukrásztermében társasvacsora volt. Ma délelőt 9 órakor istentisztelet lesz oratoriumban utána az egykori iskolatársak lefényképezetik magukat. Délben a Bikában diszebed lesz.

* **Esküvő.** Papp Bertalan a helybeli máv. üzletvezetőség hivatalnokának kedves leányát Emmát az ungvári máv. pénztárnoknőjét e hónap 22-én vezette oltárhoz Ungvárott Totai Andor ungvári máv. hivatalnok.

* **A hadiparancs szerzője.** Az egész országban oly nagy lehangoltságot okozott cloy i hadiparancs szerzője gyanánt ugyszólván mindenki a hadsereg vezér

kari főnökét, Beck bírót tartotta. Most arról kiderült, hogy a hadiparancsot nem ő, hanem a király katonai irodájának vezetője, Bolfras tábornagy állította össze. A *Wiener Alg. Zeitung* tegnap számban ugyanis a következő közlemény jelent meg: „Szemben azokkal a közleményekkel, amelyek azt állították, hogy báró Beck tábornagy, a vezérkar főnöke szövegezte a cloyi hadiparancsot, jó forrásból közölhetjük, hogy báró Beck épp úgy, mint más magas rangú és illetékes katonai személyiségek, a hadiparancsot megjelenése előtt olvasta, azonban annak megszövegezésében része nem volt. Az ilyen iratokat az uralkodó utmutatásai szerint Bolfras tábornagy főhadsegéd szokta szövegezni, azután a közös hadügyminiszter és az illetékes katonai személyiségeknek elvadás céljából megmutatják. Így történt a hadiparancsossal is, amelynek megszövegezésére a vezérkari főnöknek e legesekélyebb befolyása sem volt.“

* Kazinczy Ferenc leánya meghalt.

Kazinczy Ferencnek első szülött leánya tegnap este meghalt Budapesten. Özvegy krajnikfalvai Krainik Imréné, született kazinczi Kazinczy Eugénia a halott. Az özvegy 96 évet élt csöndes visszavonultságban a dohány utca 36. számú házában. Temetése ma vasárnap délután 3 órakor lesz, a mikor is a beszentelés után elszállítják Széphalomra, Zemplénmegyébe a család ősi temetkezési helyére.

* Tisza István a szociálisták ellen.

A „Nagyváradai Protestáns Irodalmi Társaság“ tegnapi díszgyűlésén Tisza István gróf rendkívül érdekes felolvasást tartott a kereszténységéről és a szocializmusról. Felolvasásában élénken kikel a szociálista izgalom ellen. „A magyar országi szocializmus — úgy mond — melyet izgatók hirdetnek, rokonszenvet nem érdemel, mert azok az izgatók az igazi szocializmus nevét csak biterolják.“ A felolvasás élénk hatást keltett.

* Nem lehet miniszter.

Sajátságos okát adta öngyilkosságának Kiss József eszmadia. Tegnap reggel ugyanis Homokkert I. járás 54. sz. alatti lakásán felakasztotta magát. Mikor levágták, már meghalt. Egy levelet találtak nála, melyben a következőket írja: „Én már felmondom az életnek keserű napjaimat. A termelő szövetkezetünk sem virágozik. Nyomort látok a jövőben. Ipartestületi elnök sem lehetek, de úgy látom a Khuen Héderváry kabinetben sem lehetek még tárca nélküli miniszter sem s így az élethez fűzött reményeim a felhőbe szállni látom. Ezzel búcsút mondom minden ösmerősömnek és iparostársamnak. Kiss József, eszmadia mester. A mindenben csalódott boldogtalan eszmadiat holnap temetik.“

* **Hamis név.** Tegnap jött nyomára a rendőrség annak, hogy Tanka Eszter eselédleány csaknem egy éve szolgál idegen eselédkönyvvel, melyet Szabó Margit eselédleánytól kapott. Tanka Esztert elfogták s átadja a rendőrség a járásbírósnak, mert — mint értesülünk — a leány valami rablásban is részes.

* **Anyakönyvi hírek.** Az elmúlt héten a helybeli anyakönyvi hivatal esketési osztályánál a következő kihirdetések voltak: Kovács Mihály ev. ref. kömüves segéd Kis Erzsébet ev. ref. Zsahár Károly ev. ref. gépkovács segéd, Csürködi Juhanna ev. ref. Tőkés Géza ev. ref. hentes Balogh Erzsébet ev. ref. Illés László gör. kath. napszámos Jakab Ve-

ronika ev. ref. Pataki István róm. kath. vincellér Valiskó Rozália róm. kath. Kovács Lajos róm. kath. napszámos Balla Zsófia ev. ref. Valencs József ev. ref. államvasuti hivatalnok Fogarasi Ilona ev. ref. Tóth József ev. ref. kisbirtokos Mór Erzsébet ev. ref. Sándor Mihály ev. ref. földmives Csöndes Rozália ev. ref. Turai Miklós izr. államvasuti hivatalnok Scheer Margit izr. Farkas Imre ev. ref. napszámos Licskai Margit ev. ref. Bolega Mihály gör. kath. Kiss Mártha gör. kath. Ugyanezen idő alatt házasságra léptek: Dudinszky Kornél Radon Gizellával, Szabó Imre Szücs Eszterrel. Született a múlt héten 34 leány és 24 fi, összesen 61, elhaltak 30 an. Szaporulat 31.

* **Halálozások.** A tegnapi nap folyamán a következő haláleseteket jelentették be az anyakönyvi hivatal halálozási osztályánál: Kiss József ev. ref. 3 hónapos, Varga János ev. ref. 12 napos, Gyenge Gyula ev. ref. 11 éves, Kiss József ev. ref. 28 éves.

* **Hentesek mozgalma.** Két hete immár, hogy a hentesek a tanféshez kérvényt nyújtottak be, melyben sok sérelmet jogos kívánságot mondanak el. Az örökös zárlat, a konzum vásár hiánya, a vágóhídi mizériák mind csak a sertés húst emelik s az által az aprójószág ára is emelkedik. A zárlatot ugyan már megszüntették, de a hentesek komolyan elhatározták, hogyha a tanfés kérelmüket most sem teljesíti, úgy üzleteiket bezárják s ebből sok, igen sok baja és kellemetlensége lenne a közönségnek.

* **Iparváltások és megszüntetések.** Az elmúlt héten ipart váltottak: Erdélyi Ferenc fodrász és borbély, Miló István eszmadia, Nagy József és Galácsi Gábor társas cipész cég, Grünberger Simon cipész, Mathei János és Leinhals György társas bádigos cég. Iparukat megszüntették: Veres Károly borbély, Rádl István mészkalácsos, Faragó István géplakatos.

* **Az ex lex haszna.** Nincsen kár haszon nélkül. A sok kár mellett, melyet a mai törvénytelen állapot okozott, ipartestületünknek van az egyedüli haszna, mert hogy adót nem kell fizetni, az iparosok egyre másra fizetik — igaz, hogy csak a *dobozó* fenyegetésével — hitrálékos ipartestületi tagsági díjaikat. Az ipartestület felszólítja a fizetésre azokat, kik még most sem fizették be hitrálékos díjaikat, mert ellenkező esetben zenésző, illetőleg *dobozó* mellett fogják azokat behajtani.

* **Iparos tanulók tanulmányi utja.** Tegnap este fél tizenegy órakor indult el 22 helybeli iparos tanuló Vántsa György iparisk. rajztanár vezetésével a Buda pesten rendezett, iparos tanuló és segéd munkakiállítás tanyulmányozására. A kirándulók jelen lesznek a kiállítás ünnepélyes berekesztésén is, a mely kiállítást dr. Láng Lajos miniszter zár le. A tanulmányi utról 27 óra éjjel fognak vissza térni a kirándulók.

* **Királyi hercegnő és rendőr.** Az angol királyi család női tagjai gyakran személyesen mennek a londoni kereskedésbe bevásárolni s ilyenkor ritkán ismerik fel őket. Természetesen a legagyyszerűbb utcai ruhában és gyalog járva nekik üzletre; még a rendőr sem ismer a királyi család tagjaira. Ezt tapasztalta néhány nap előtt Viktoria hercegnő, a kit — rendreutasított a sarki rendőr. A forgalmas londoni utcákon az a szokás, hogy a sarkon álló rendőr időnkint megállítja a kocsisort, hogy a

gyalogjárók az egyik oldalról a másikra átjuthassanak. Viktoria hercegnő egy kocsis tulságos felséges nyugalommal sétált át a kocsiuton, mire a rendőr rákiáltott:

— Siessen asszonykám; a magam kedvéért nem tarthatom fél óráig állva kocsisort.

A hercegnő elpirult és gyorsan szedte apró lábait. Pillanat alatt túl volt az utcán. Otthon persze jót nevettek a kalandon.

* **Az Aradi Közlönyből vesszük a következő sorokat** Letzter József fényképész művésznőről, ki ma nyitja meg műtermét a Piac-utcában:

Arad-Debrecen. Debrecen elvitt tőlünk valakit most, akit mindannyian őszintén sajnálunk, elvitt egy művészt és véle művészetet városunkból. Letzter Józsefről, Kossák József esz. és kir. udvari fényképész derék művezetőjéről írunk, kit a városunkból mindenki ösmer és ki most másodszor távozik körünkől. Először ideiglenesen, midőn három év előtt a Kossák cégnek ment diadalokat szerezni a fővárosba, — most mindenkorra, mert Debrecenben saját nagyszabású műtermét nyit, Midőn Budapestre ment, büszkéek voltunk, mert tovább is aradnak tekintettük, örültünk és osztozkodtunk sikereiben, diadalaiban, ha a hírlapok hasábjain olvastuk vagy a képeslapokban láttuk renek dolgait. Egy eszmadásra meghódította a pestieket, új szellemet vitt a fényképészetbe és mint megerősödött művészlélek jött vissza, van okunk sajnálni távozását. A debrecenieknek lesz alkalmuk sok szépet látni ezután, művészi fényképészetet hisz képi eszmadnem festmények. Midőn Isten hozzádot mondunk, hozzá fűzzük azt is, hogy a viszontlátásra!

Az ilyen bucsusorok csak a jól kiérdemelt munka és tehetség bizonyítéka, ezért őszintén üdvözljük, mint Debrecen polgárát.

* **A kofák meg a talyigis.** A kofák meittették meg tegnap délután a bekiséréstől Posta Gábor talyigist. A Spira főle Húvva utcai pálinkamérésben ivott a dícső talyigis és lovát felügyelet nélkül hagyta. A 32. számú rendőr figyelmeztette, hogy vigyázzon a lóra, mire Posta a rendőrt összeszidta. A rendőr a nagytepnélom elé ment, hogy egyik társát segítségül hívja, mire azonban visszamentek, mire a talyigis elhajtott. A Bádigos utcában fogta meg a két rendőr Postát s lovával együtt be akarták kísélni, de a piaci gyűlöletű kofák a járókelőkkel együtt nekieszték a két rendőrnek s megakadályozták a talyigist bekisérését. Nagy háborúság támadt a kofák és a két rendőr között. A háború a rendőrök visszavonulásával végződött. A talyigis ellen megtették a feljelentést.

* **Szavatosság a sertésvészben elhullott disznóért.** Sertés kereskedésüket és hizlalóikat közelről érdeklő ügyben hozott elvi jelentőségű határozatot a budapesti keresk. és váltótörvényszék, mint felebbazási bíróság azon kérdésben, vajjon az eladó az átadás után rövid időn belül részben elhullott sertésért kártérítéssel tartozik-e vagy sem? Sam Kőbányán, az ott érvényben lévő és miniszterileg jóváhagyott szokások alapján, sem a sertésvész kiütése után a Ferencvárosban létesített konzum piacon az eladó nem volt és nem felelős az átadás után elhullott sertésért és így azért sem, ha az elhullás oka sertésvész volt. Midőn a főváros 1902-ben a sertés köztvágóhidat lé-

tesítette a hentesek ez újonnan létesített piacón e szokást megdönteni iparkodtak és a vészben elhullott sertésért kártérítési követelésekkel léptek fel. A hentesek jogtanácsosuk dr. Erős Samu budapesti ügyvéd útján kártérítési pereket indítottak a bizonyosok ellen, mely pereket a budapesti keresk. törvényszék, mint felebezési bíróság a bizonyosok jogi képviselője dr. Polyák Béla budapesti ügyvéd érveitől, végérvényesen úgy döntötte el, hogy az eladó az átadás után részben elhullott sertésért kártérítéssel nem tartozik, mert egyrészt ez az üzleti szokás, most és e piacon is fennállónak tekintendő, másrészt, mert a vevő e piacon vásárolván, vélelmezhető, hogy a sertésveszben lehet inffiálva.

* **A legnagyobb vasúti sebesség.** A legnagyobb sebességet, melylyel emberi lényt eddig vasúton szállítottak Németországban Marienfelde és Zossen között, a villamos gyorsvasútnak tanulmányozására épített kísérleti vonalán érték el. Miután a pályát kellőleg megerősítették, kedden 140 kilométer kezdő sebességgel járatták a kísérleti vonatot és ezt a sebességet másnap esti órákig 165—167 kilométerig fejlesztették. Ez a sebesség, mely másodpercenként 46 és fél méternek felel meg, a legnagyobb sebesség, melyet valaha elértek. A legerősebb vihar, amelyet eddig a tengeren észleltek, másodpercenként 44 méter sebességgel haladt.

* **Verekedő csavargó.** Tegnap délután az Arpád téren Lőki Bálint csavargó részegen nekicsett az ott ácsorgó embereknek s egy nagy gerundiummal ültelte őket, mígnem az emberek segítségével a rendőr bekísérte.

* **Kontár fodrászok.** Az ipartestület összeírta a kontár fodrászok névjegyzőjét két s a fodrászoknak szétosztja, mivel a fodrászszakszabály elhatározta, hogy azokat a segédek, kik kontároknál szolgáltak, nem alkalmazzák.

* **A kiabolt levélhordó.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Boda István pénzes levélhordó állapota a Rókuskórházban folyton javult és van rá remény, úgy nemsokára elhagyhatja a kórházat. A merénylő után erőlyesen folyik a nyomozás. A rendőrség, a közönség köréből érkező minden értesítést figyelembe vesz, amelyben csak egy kis valószínűség van. Tegnap Erzsébetfalván elfogtak egy rovvolt multu csavargót, akire a személyleírás teljesen ráillik. Ez azonban bebizonyította, hogy a merénylő idejében Erzsébetfalván tartózkodott. Ma egy utkaparó jelentkezett a rendőrségen, aki azt vallotta, hogy a merénylőt Csepel szigeten látta. A gyanús ember aranypénzt esörgetett a zsebében. A rendőrség megállapította, hogy a póstástól elrabolt bőrtáskán két kulcs is volt. Az egyik olyan forma, mint a vasúti kupék kulcsa, ez a póstakocsi ajtajához szolgált, a másik Wertheim kulcs, a melylyel a póstakocsi esiban levő Wertheim szekrényt lehetett kinyitni. A száma 364.

Rövid hírek. A pécsi hadapródokat, akiket az intézettől eltávolítottak, mert a Gotterhaltet nem akarták márc. 15-én énekelni, Kolozsváry honvédelmi miniszter engedélye folytán az intézetbe újból felvették. — Magyarul! A kolozsvári egyetem rektora plakáton figyelmeztette az idegen ajku hallgatókat, hogy a menzánál fegyelmi vétséget követ el, aki nem magyarul beszél. — *Meggyilkolt képviselő.* Szerbiában Velkovic M. a piroti kerület most megválasztott képviselőjét ismeretlen tettes agyonlőtte. —

Mozdonyvezetőből miniszter. Hitkoff herceg orosz közlekedési miniszter nem régeből meglátogatta a budapesti Ganz gyárat, ahol technikai ismeretével mindenkit bámulatba ejtett, pedig hát a dolog egyszerű: a herceg miniszter valaha mozdonyvezető volt Amerikában.

* **Könyvkereskedők munkaszünete.** A helybeli könyvkereskedők (Csáthy Ferenc, Eperjessy István, Hegedüs Sándor és Sándor Imre (László) Albert és Társaság tulajdonosai) kölesönös megállapodás folytán elhatározták és ezúton tudatják a n. érdemi közönséggel, hogy üzleteiket f. évi október hó 11-től kezdve további intézkedésig vasárnaponként zárva tartják, kivéve a szeptember és december hónap négy vasárnapját és a szokásos évi négy vásárvasárnapot. Debrecen 1903. évi szeptember 26-án.

* **Olvasóink figyelmébe** ajánljuk, hogy szívesen vegyék a legújabb kiadott *„Ruhák és öltözék árak mellett Konez Józsefnél festések és tisztítások, Főútlelet Batthányi u. 2. sz. a. Műhely vár u. 7. sz. zenede során.*

x **Az előkelő férfivilág figyelmébe** ajánljuk *Fekete Jakab kalap és férfi divatárú különlegességeinek üzletét, főtér kistemplom mellett kifogástalan szabású férfi ingek. Nagy választék angol, olasz és Pichler féle sport kalapokból, valamint feltűnő szép nyakkendő újdonságok, olcsó szolid szabott árak.*

* **Olvassuk a „KARIKÁS” élelaptopot.**

* **A tifusz járvány ellen** legbiztosabban óvakodhatunk, ha avasujfalusi Oroszlánvizet isszuk. Orvosok bizonyítják, hogy az Oroszlán savanyuvíz minden bacillus tól menten tartja az emberi szervezetet. Az Oroszlánviz a legolcsóbb savanyuvíz. Egy üveg ára 6 kr. Kapható egyedül a Schwartz-féle dohánytözsében Piac-utca 29. a várcsházával szemben.

Az Arany Bika kávéházában ma este Rácz Károly zenekara játszik.

A válság.

Székeludvarhely város képviselőtestülete ma egyhangulag megtagadta az állami adók beszédését.

A belügyminiszter a törvényhatóságokhoz ma körrendeletet intézett, melyben az önkéntes adófizetés elfogadásának eltiltása iránt hozott határozatokat mind megsemmisíti.

A félhivatalos Magyar Nemzet szerint a kormány még nem állapodott meg, hogy mikor mutatkozzék be a házbán; de bizonyos, hogy a keddi rendkívüli ülés, melyet a függetlenségiiek kértek, késleltetni fogja a kormány bemutatkozását.

Feltétlenül megbízható forrásból hírvül adhatjuk, hogy a szabadelvű párt hétfői értekezletén az ezt kérő ívet 96 képviselő írta alá. Ezek tehát nem nyugodtak bele a helyzetbe s a hadparancs és a királyi levél magyarázatába.

Mi lesz a hétfői értekezlet eredménye? azt még senki se tudja; de

bizonyos, hogy a 96 képviselőn kívül többen is vannak, akik határozott program megállapítását követik.

Ezek szerint a szabadelvű párt helyzete rendkívül kényes. A király a leghatározottabb alakban nyilatkozott és a királylyal szembeszálni most már végzetes hiba lenne. De még nagyobb baj lenne, ha a hadparancs alkotmányos felfogása ellen nyíltan nem tiltakoznának, különösen Körber nyilatkozatai után. A kérdést tehát úgy akarják megoldani, hogy mivel a párt a hadparancs és a manifesztum felett már egyhangú határozattal napirendre tért és ezt a királylyal szemben tovább bolygatni ildomtalan lenne a párt álláspontját aképen fejezik ki, hogy erős hangú határozattal megtámadják Körber felfogását és e határozat keretében fejtik ki az 1867. XII. t. c. egyedül helyes és törvényes magyarozatát.

TÁVIRATOK.

Az osztrák katonák hazamennek.

Bécs, szept. 26. A reichsrath mai ülésén a radikális erők, a szociálisták és a nagynémetek szavazatai ellenében elfogadták az újjavaslatot. — Ennek folytán a hadügyminiszter táviratban utasította az ezredparancsnokokat a harmadéves katonák hazabocsátására.

Tüntetés egy német lap ellen.

Pozsony, szept. 26. Az ifjuság ma este a Friedensbote német lap szerkesztőjének lakása előtt tüntetett, a lapot elégették, a szerkesztő lakásának ablakait tojásokkal bevették, mert a lap Rákóczi rebellisnek nevezte.

Az orosz cár Bécsben.

Bécs, szept. 26. Az orosz cár tiszteletére Múzsstegben rendezendő vadászaton a kíséreteket és diszszolgálatra beosztott urakon kívül Ferenc Ferdinánd főherceg, Keprist gróf orosz nagykövet és Arenhal báró osztrák magyar pétervári nagykövet és részvesznek Galitzén főhadsegéd és Koczuber tábornok, kik a cár kíséretében lesznek, Pétervárról ideérkeztek.

Tűz Nagyszőlősen.

Nagyszőlős, szept. 26. Itt ismeretlen okból tűz támadt, melytől 21 ház tőmerek gabonával leégett. Több hábaszóság is elégett. A Fár óriási. A nép a legnagyobb nyomorban van.

A Belkán.

Konstantinápoly, szept. 26. A szultán aláírta a szerb nemzetiségnek Macedoniában való elintézésére vonatkozó iradót. f

Gabona tőzsde.

Budapest, szept. 25 Buzakinálát mérsékelt vértelkedv győnge — Lanyha irányzat mellett 13,00 méter ássa került forgalomba 2 és fél filérel olcsóbb árakon. Egyébb gabonanemek bágyadtó szép,

Buza októberre	750—51
„ novembere	770—71
Rész október	621—22
„ októberre	648—49